

MARIE ZAHRADNÍČKOVÁ

K PROBLEMATICE FAKTURAČNÍCH A JIM PODOBNÝCH VZTAHŮ

ÚVODNÍ POZNÁMKA

Fakturačním vztahům, které patří do komplexu dodavatelsko-odběratelských vztahů, byla a možno říci, že doposud je, hospodářskoprávní teorií věnována zcela okrajová pozornost. Určitý zájem o jejich existenci vyvstal na počátku šedesátých let v souvislosti s jejich uvažovaným zařazením do připravovaného hospodářského zákoníku.¹⁾ Po zrealizování tohoto uvažovaného záměru zájem o ně na delší dobu opět opadl. Teprve až ke konci sedmdesátých let byla při řešení výzkumného úkolu státního plánu ekonomického výzkumu v Ústavu hospodářského práva pozornost zaměřena i na právní problematiku platebních, úvěrových a fakturačních vztahů.²⁾

Fakturační vztahy jsou součástí směnného procesu, probíhajícího v národním hospodářství, přesněji řečeno přispívají k uskutečnění směny, k přechodu nově vytvořených hmotných statků do výroby či společenské spotřeby. Fakturou, na jejímž základě tyto vztahy vznikají, lze pak, a to dosti značně, ovlivnit ekonomické výsledky socialistických organizací v konkrétním období. Záleží totiž na stanovení okamžiku realizace, kterým může být buď vystavení faktury, nebo až její úhrada. V naší národohospodářské praxi je tímto momentem realizace už vystavení faktury, takže dodavatel může do svých tržeb zahrnout dosud nezaplacené částky. Skutečnost, že současný moment realizace není zřejmě optimální, vyplývá i ze stati prvního místopředsedy vlády ČSSR R. Rohlíčka uveřejněné v Hospodářských novinách (č. 44/ 1986 pod názvem Prvý krok v zásadnej prestavbe): „Důležitým faktorem hospodářského mechanismu je tzv. okamžik realizace výroby, tj. den, kdy se produkce odeslaná anebo odevzdaná odběrateli zahrne do tržeb dodavatele a zisk nebo ztráta z ní do jeho hospodářského výsledku. Počítá se s tím, že v průběhu 8. pětiletky bude

¹⁾ Vaněk, S.: K právní úpravě majetkových vztahů založených na účtech v peněžních ústavech, Socialistická zákonnost 1960, nebo Zirin, A.: O právnej povahe faktury, Právnické štúdie 1964.

²⁾ Zachystalová, H.: Právní úprava fakturačních vztahů, ÚHP 1979.

změněný ze dne vyskladnění výrobků (současný stav) na den, kdy dojde úhrada zboží na bankovní účet dodavatele. Očekáváme, že v návaznosti na úpravy v úvěrování i v platebním a zúčtovacím styku přinese tato změna nejen zrealnění peněžních vztahů v národním hospodářství, ale i zvýšení ekonomického tlaku jak na dodavatele, aby dodávali výrobky včas a také v dobré kvalitě, tak i na odběratele, aby objednávali v rámci svých finančních možností.“

A právě pro svůj značný ekonomický význam si fakturační vztahy zasluhují daleko větší pozornost, než jaká jim byla dosud věnována. Zpracování problematiky z tohoto zorného úhlu by však vyžadovalo spolupráci s dalšími odborníky, zejména ekonomy, ale k takové týmové práci zatím nedošlo.

Přes tuto skutečnost je předkládaná úvaha zpracována komplexně, neboť analyzuje všechny v dnešní době existující podklady pro placení, používané socialistickými organizacemi a vztahy, vznikající při jejich vystavování a odesílání. Pozornost je věnována vývoji právní úpravy fakturačních vztahů, dále povaze fakturačních a jim podobných vztahů. Podává novou definici fakturačních vztahů a obsahuje i návrhy pro budoucí úpravu hospodářského zákoníku i jeho prováděcích předpisů.

I. NÁSTIN VÝVOJE PRÁVNÍ ÚPRAVY FAKTURAČNÍCH VZTAHŮ

K zavedení všeobecné fakturační povinnosti došlo vydáním vyhlášek ministerstva financí, a to č. 13/1951 Ů. l., 14/1951 Ů. l., 15/1951 Ů. l. (pro fakturování a placení za zboží a výkony, fakturování a placení staveb, třetí z nich se týkala fakturování a placení projektů, územních plánů a prací zeměměřičských). Zejména vyhl. č. 13/1951 Ů. l. zakotvila instituty, které později převzal hospodářský zákoník. Je to vedle již zmíněné fakturační povinnosti obligatorní používání pojmu faktura, právo odběratele nezaplatit v rozsahu vadného plnění fakturu, stanovení penále za prodlení s odesláním faktury místo dřívější pokuty a ustanovení o tom, že zaplacením nepozbývá odběratel nároků z odpovědnosti za vady.

Významnou změnou v řešení právní úpravy fakturačních vztahů bylo zařazení úpravy vzniku práva a povinnosti fakturovat přímo do zákona č. 69/1958 Sb., o hospodářských vztazích mezi socialistickými organizacemi. Zákon vázal okamžik vzniku práva a povinnosti fakturovat na splnění (částečné splnění) dodávky. Ke splnění dodávky se pak vyžadovalo odevzdání smluvených výrobků odběrateli, příp. jejich předání dopravci v místě plnění. Určitým nedostatkem, resp. mezerou této právní úpravy bylo, že se daná ustanovení týkala jen dodávky výrobků. Pro dodávky

prací a výkonů nebylo stanoveno, kdy vzniká právo a povinnost fakturovat. Tato problematika byla svěřena prováděcím předpisům k zákonu č. 69/1958 Sb. Tedy od samého počátku bylo odděleně upraveno fakturování — dnešní terminologií řečeno — dodávek neinvestiční povahy a dodávek pro investiční výstavbu a geologických prací.

Zařazením fakturačních vztahů do hospodářského zákoníku části XI. hlavy třetí znamená důležitý mezník ve vývoji jejich právní úpravy, neboť je tím i po formálně právní stránce vyjádřen hospodářskoprávní charakter těchto vztahů. Uvedená hlava neupravuje jen problematiku fakturačních vztahů, ale je kompletní úpravou podkladů pro placení mezi socialistickými organizacemi, tedy i pro případy, kdy nejde o placení za dodávky. Vztahy, které vznikají prostřednictvím těchto jiných podkladů pro placení, nelze považovat za vztahy fakturační, přestože jsou jim podobné svou základní funkcí.

V roce 1964 byly vydány k provedení hospodářského zákoníku a současně i zák. č. 83/1958 Sb., o úpravě finančního plánování a finančního hospodaření národních podniků... vyhlášky o fakturování, a to vyhl. č. 204/1964 Sb., o fakturování a placení dodávek neinvestiční povahy, a vyhl. č. 205/1964 Sb., o fakturování a placení dodávek pro investiční výstavbu a generální opravy. Fakturování a placení geologických prací pak upravovala vyhl. č. 22/1961 Sb. Vyhláška č. 205/1964 Sb. rozeznávala mj. faktury měsíční, etapové a celkové. Při fakturování stavebních a montážních prací se uplatňovalo měsíční fakturování, tedy fakturování před splněním dodávky. V roce 1967 byla tato vyhláška zrušena a nahrazena vyhl. č. 22/1967 Sb. při zachování stejného označení. Nová právní úprava přinesla zásadní změnu koncepce fakturování, spočívající v tom, že zavedla princip objektové fakturace, doplněný systémem záloh a splátek. Vzhledem k tomu, že vyhl. č. 22/1967 Sb. byla poplatná době, ve které vznikla a nepůsobila dostatečně stimulačně na práci dodavatelů, na dodržování lhůt výstavby, dodržování rozpočtových nákladů staveb, neukládala povinnost vystavovat faktury v pevně určeném okamžiku a ani nestanovila lhůty pro jejich zasílání, byla nahrazena vyhl. č. 37/1983 Sb., o fakturování a placení dodávek pro investiční výstavbu a dodávek geologických prací. Smyslem této vyhlášky je zvýšení účinnosti fakturace v reprodukčním procesu cestou zpřísnění podmínek pro fakturování a placení a vytváření vyššího ekonomického tlaku na dodavatele ve směru včasného a kvalitního plnění dodávek pro investiční výstavbu.³⁾

Vyhláška č. 204/1964 Sb. se na rozdíl od předchozí úpravy vztahovala i na fakturování JZD a obsahovala řadu institutů, které se osvědčily

³⁾ K tomu viz Svobodová, J.—Vávrová, E.: Fakturace dodávek pro investiční výstavbu v nové právní úpravě, *Arbitrážní praxe* č. 4/1984, s. 129.

a prokázaly svou životnost. Byly proto převzaty do vyhl. č. 154/1975 Sb., o fakturování a placení dodávek neinvestiční povahy, platné doposud.

I po vydání hospodářského zákoníku přetrvává režim dvojího fakturování, a to pro oblast neinvestičních a investičních dodávek. Základním kritériem pro stanovení fakturačního režimu (fakturační příslušnosti) je princip zdrojového krytí. Pro určení fakturačního režimu je tudíž nutno zkoumat, z jakých prostředků bude konkrétní dodávka placena. Pro oblast dodávek neinvestiční povahy jsou to provozní nebo rozpočtové neinvestiční prostředky, pro dodávky investiční pak prostředky soustřeďované na investičních účtech. Princip zdrojového krytí je u dodávek pro investiční výstavbu prolomen v tom směru, že se podle vyhl. č. 37/1983 Sb. fakturují i některé výslovně stanovené poddodávky, i když jsou hrazeny z provozních prostředků.

Závěrem přehledu o vývoji právní úpravy fakturování nutno konstatovat, že setrvává existence dvou vyhlášek o fakturování a placení, prováděcích předpisů k hospodářskému zákoníku, které jsou na sobě zcela nezávislé. Jsou to vyhl. č. 154/1975 Sb. a vyhl. č. 37/1983 Sb.

II. K POJMU FAKTURAČNÍ VZTAHY

Jedna z prvních definic fakturačních vztahů v oblasti hospodářského práva (fakturační vztahy vznikají i v oblasti občanskoprávní) byla podána v učebnici Hospodářské právo, vydané nakladatelstvím Orbis Praha v roce 1966. Od té doby se v nezměněném znění objevuje i v dalších učebních pomůckách, naposledy ve slovenské učebnici Československé hospodářské právo, vydané nakladatelstvím Obzor Bratislava v roce 1982. Ve všech učebních textech jsou fakturační vztahy definovány jako vztahy socialistických organizací, které vznikají mezi dodavatelem a odběratelem, popřípadě příjemcem, při vystavování, oběhu a úhradě účtů za dodávky výrobků, prací a služeb.

V době svého vzniku byla tato definice solidním vymezením fakturačních vztahů, nyní však, podle mého názoru, už přesně nevystihuje současný stav. To lze dokumentovat následovně. Podle platné právní úpravy nepřichází příjemce jako subjekt fakturačních vztahů již v úvahu. Mohl jím být v případech traťových dodávek za platnosti dřívější vyhlášky o fakturování neinvestičních dodávek. Dnešní právní úprava příjemce z fakturování vyloučila, tyto vztahy vznikají zásadně jen mezi dodavatelem a odběratelem.

Úhradou nutno rozumět skutečnost, že organizace zaplatila, a to buď hotovými penězi, nebo prostřednictvím svého peněžního ústavu. Slovní vazba „úhrada účtů“ svádí k dojmu, jako by fakturační vztahy splývaly

se vztahy platebními. Rovněž tak použití termínu „účet“ není nejvhodnější, neboť v hospodářskoprávní teorii se během doby ustálilo použití tohoto pojmu v jiném smyslu. Účet, resp. účty, slouží pro provádění bezhotovostního platebního styku. Jsou zřizovány organizacím buď povinně, nebo na základě dohody s pobočkou Státní banky československé. Proto bude vhodnější v definici fakturačních vztahů přímo uvádět pojem faktura, o kterém lze říci, že se natolik vžil, že jej není nutné blíže vysvětlovat. Tím odpadne i další vysvětlující část dosavadní definice, neboť pojmu faktura je imanentní, že byla splněna povinnost dodat.

Z výše uvedených důvodů považují fakturační vztahy za takové vztahy, které vznikají mezi dodavatelem a odběratelem při vystavování a oběhu faktury, případně dokladu ji nahrazujícího, jejichž cílem je zabezpečit řádné a včasné zaplacení dodávky.

Terminologická poznámka: hospodářský zákoník a prováděcí předpisy k němu, týkající se fakturování, používají vedle pojmu faktura další pojmy fakturování, fakturace, fakturovat. Je třeba zodpovědět otázku, zda smyslem těchto výrazů je pouhé vystavení faktury nebo i její odeslání odběrateli. V hospodářském zákoníku odpověď na tuto otázku nenajdeme. Lze ji dovodit z prováděcích vyhlášek, které upravují problematiku fakturování, třebaže pojmy striktně nedodržují. Tak vyhl. č. 154/1975 Sb. svou druhou část označuje Fakturace a placení dodávek a část třetí a čtvrtou Fakturování... Podobně i vyhl. č. 37/1983 Sb. své části nazývá Fakturování, v jejich rámci některé marginální rubriky označuje Fakturace.

§ 3 vyhl. č. 154/1975 Sb. je nazván Vyhотовování faktury, výslovně se však zmiňuje i o jejím odesílání. Vlastní řešení zaslání faktur je upraveno v § 11, přičemž jak vyhотовování, tak i zaslání faktury je podřazeno pod název Fakturace a placení. Systematickým i logickým výkladem jednotlivých ustanovení dospívám k závěru, že vyhláška považuje za fakturaci, ale i fakturování vyhотовování spolu s odesíláním faktury, čili pojem fakturace je totožný s pojmem fakturování.⁴⁾ Tento závěr je možno aplikovat i na vyhl. č. 37/1983 Sb. Na rozdíl od vyhl. č. 154/1975 Sb. však nehovoří o právu a povinnosti fakturovat, ale pouze o právu fakturovat (viz např. § 5 odst. 4, § 6), třebaže hospodářský zákoník v § 376 výslovně stanoví, že fakturovat je právem a povinností.

K uvedené problematice poukazují na rozhodnutí Státní arbitráže ČSSR R/31/75, které pod pojmy fakturace rozumí souhrn úkonů dodavatele k zajištění úhrady za uskutečněné dodávky, které končí odesláním faktury. Je tedy odeslání faktury součástí fakturace. Avšak v komentáři

⁴⁾ Ke stejnému závěru došla i dr. Zachystalová ve své práci citované v pozn. 1.

k hospodářskému zákoníku⁵⁾ je pojem vyfakturovat zúžen a ztotožněn s pouhým vyhotovením faktury. Také další komentář k hospodářskému zákoníku⁶⁾ uvádí, že se předpokládá, že plnění fakturační povinnosti bude zabezpečeno tím, že prováděcí předpis stanoví lhůty k odeslání faktury. Podle tohoto výkladu tedy odeslání faktury není součástí povinnosti fakturovat.

Obsah výše uvedených pojmů, který vyplynul rozбором ustanovení vyhlášek o fakturování a placení, považuji za jediné správné. V dalším textu proto pod pojmy fakturovat, fakturace, vyfakturovat rozumím činnost, spojenou s vystavením a odesláním faktury.

III. K POVAZE FAKTURAČNÍCH VZTAHŮ

Fakturační vztahy zaujímají významné místo ve vzájemných vztazích socialistických organizací. Vznikají při jejich hospodářské činnosti, jsou regulovány právními normami — náležejí do hospodářskoprávních vztahů. Protože vznikají mezi dodavatelem a odběratelem, mezi organizacemi, které nejsou v postavení nadřízenosti a podřízenosti (v současné době existující ekonomicky nerovný vztah na tomto konkrétním právním vztahu nic nemění) patří svou podstatou do vztahů horizontálních. Z tohoto pohledu není jejich povaha problematická, třebaže zejména v poslední době není členění hospodářskoprávních vztahů na vztahy horizontální a vertikální považováno za optimální.

Na právní povahu fakturačních vztahů lze pohlížet z různých aspektů. Je možno považovat je za vztahy relativně samostatné, za součást vztahů platebních nebo za vztahy závazkové.

Pro relativní samostatnost fakturačních vztahů svědčí jejich ekonomický význam, který spočívá zejména v tom, že napomáhají uskutečnění převodu peněžního ekvivalentu poskytnutých plnění, a tím přispívají k dovršení procesu směny v národním hospodářství. Jejich prostřednictvím lze, a to dosti značně, ovlivnit ekonomické výsledky organizace v určitém období. Vyfakturováním dodávky dochází k realizaci produkce a dodavatel ji tímto okamžikem, podle současné úpravy, vykazuje jako splnění plánu, aniž došlo k jejímu zaplacení. Relativní samostatnost fakturačních vztahů lze spatřovat i v tom, že jejich existence vyplývá z práv-

⁵⁾ Hospodářský zákoník, komentář, Orbis, Praha 1965, s. 941, uvádí: „V zájmu odběratele i národního hospodářství je, aby dodavatel dodávku nejen vyfakturoval, ale též aby fakturu včas odběrateli odeslal...“

⁶⁾ Komentář k hospodářskému zákoníku a zákonu o hospodářské arbitráži, Institut poradenství při ČsKVR, Praha 1971, s. 402.

ního předpisu — hospodářského zákoníku — který koncipuje fakturování jako povinnost socialistických organizací.

Nazírání na fakturační vztahy jako součást vztahů platebních bývá vyvozováno z jejich základní funkce, včasného a řádného zaplacení dodávky. Přispívá k tomu i způsob úpravy v hospodářském zákoníku. Ten ani v § 1, kde vymezuje předmět své úpravy, ani v názvu jedenácté části, se o fakutračních vztazích výslovně nezmiňuje, uvádí pouze vztahy platební. Vyhlášky o fakturování mají ve svém názvu zmíněno i placení dodávek a některé otázky placení i upravují. Vyhláška o platebním styku pak upravuje i některé otázky, týkající se fakturování.

Z tohoto aspektu fakturační vztahy splývají se vztahy platebními, přičemž jsou opomíjeny jejich specifické funkce. Ani při tomto pojetí však nelze klást rovnítko mezi vztahy fakutrační a platební, neboť nikoli všechny platby mezi socialistickými organizacemi se uskutečňují na podkladě faktur. Navíc se stírá skutečnost, že v platebních vztazích vystupuje i peněžní ústav jako jejich další subjekt.

Důvody, směřující k zařazení fakturačních vztahů do vztahů závazkových, lze spatřovat v tom, že vykazují znaky pro hospodářské závazky charakteristické. I fakturační vztahy jsou vztahy relativní, majetkové povahy, uskutečňují se při hospodářské činnosti mezi subjekty hospodářsko-právních vztahů, přičemž určitou problematičnost je možno spatřovat v jejich plánovitém charakteru, který je pokládán za nejtypičtější znak hospodářských závazků. Tento znak se projevuje u fakturačních vztahů jen zprostředkovaně, vyplývá z plánovitého charakteru uskutečněných dodávek. Zatímco pro hospodářské závazky je nejčastějším způsobem vzniku shodný projev vůle subjektů, tedy hospodářská smlouva, pak pro fakturační vztahy jediným možným způsobem vzniku je přímo právní předpis. Nelze však teoreticky vyloučit, že by hospodářský zákoník mohl připustit smluvní úpravu.

Z toho důvodu nelze na fakturační vztahy aplikovat obecná ustanovení o vzniku, změně a zániku hospodářských závazků. Proto byly umístěny v samostatné části hospodářského zákoníku mimo rámec hospodářských závazků.

Z uvedeného rozboru vyplývá, že fakturačním vztahům nelze upřít jejich existenci, že je třeba s nimi počítat. Je otázkou, zda hospodářský zákoník, tak jak to činí v dnešní podobě, vystačí i v budoucnu jen s pojmy faktura, fakturování, fakturovat. I nadále bude třeba věnovat fakturačním vztahům v teorii hospodářského práva pozornost, a to nejen z hlediska jejich právní úpravy, ale i z hlediska ekonomických funkcí a jejich místa v hospodářském mechanismu.

IV. DOKLADY, NA JEJICHŽ PODKLADĚ VZNIKAJÍ FAKTURAČNÍ VZTAHY

Jak vyplynulo z definice fakturačních vztahů, uvedené vpředu, mohou tyto vztahy vznikat jen na základě faktury nebo dokladu ji nahrazujícího. Mají-li tyto doklady pro placení dodávek, ať už výrobků, prací, služeb či výkonů takový význam, je třeba o nich, alespoň v obecné rovině, pojednat.

1. Faktura

Z ekonomického hlediska je faktura doklad, vystavovaný dodavatelem a zasílaný odběrateli, plnící několik funkcí. Předně, a to nejdůležitější funkcí faktury je sdělení dodavatele odběrateli částky, kterou má zaplatit jako peněžní ekvivalent poskytnutého plnění, požadující její zaplacení do určité lhůty ve faktuře uvedené. Tak plní faktura svou nejdůležitější ekonomickou funkci, funkci podkladu pro placení. Napomáhá uskutečnit převod peněžního ekvivalentu poskytnutého plnění (hmotných statků, provedených prací, poskytnutých služeb), a tím přispívá k dovršení procesu směny v národním hospodářství.

Faktura je významný účetní doklad, na jehož základě se uskutečňují zápisy o pohybu hodnot v účetní evidenci dodavatele i odběratele.

Faktura umožňuje provádění cenové kontroly, daňové kontroly, jakož i kontroly plnění plánu odbytu. Kontrolní funkce faktury lze využít i pro kontrolu plnění uzavřených hospodářských smluv, avšak tato funkce není zatím dostatečně využívána. Z uvedeného je patrné, že ekonomické funkce faktury jsou daleko širší, že nejde jen o podklad pro placení dodávek mezi socialistickými organizacemi, i když je to funkce nejdůležitější.

V současné době je dokladem o realizaci produkce již vyhotovená a odeslaná faktura. Moment realizace je z ekonomického hlediska velice důležitý. Teoreticky vztato může jím být doba, kdy je zboží vyfakturováno nebo až okamžik úhrady faktury za dodané zboží, jak bylo uvedeno už v úvodní poznámce. Protože pro 8. pětiletku se počítá s tím, že bude moment realizace posunut oproti dnešnímu stavu na den, kdy dojde úhrada na bankovní účet dodavatele, lze očekávat zlepšení práce dodavatelů v tom, že budou dodávat výrobky včas a v dobré kvalitě, a odběratelů v objednávání v rámci svých finančních možností. (Viz už zmiňovanou stať R. Rohlíčka v Hospodářských novinách č. 44/1986.)

Vzhledem ke značnému ekonomickému významu faktur a vztahů, vznikajících při jejich vyhotovování a odesílání, je třeba věnovat zvýšenou pozornost i otázkám jejich právní úpravy, která spolu s úpravou některých otázek placení představuje právní regulaci času a způsobu přesunu

peněžních prostředků za uskutečněné dodávky od odběratele k dodavateli, zpravidla v závislosti na plnění dodávek. Přitom je třeba mít neustále na zřeteli vazbu ekonomiky a práva, zejména skutečnost, že vhodně volenou koncepcí právní úpravy fakturačních vztahů lze pozitivně zpětně působit na ekonomiku. Právní úprava faktur a vztahů, vznikajících při jejich vyhotovování a odesílání, by měla svou formou a mírou úplnosti odpovídat jejich faktickému významu v národním hospodářství.

Z hlediska hospodářskoprávní teorie je faktura jednostranný právní úkon dodavatele, kterým požaduje na odběrateli zaplacení uskutečněné dodávky. Domáhá se jím svého práva na zaplacení formou a způsobem, jež mu ukládají právní předpisy. Tímto právním úkonem plní současně svou povinnost vůči společnosti, neboť vystavení a odeslání faktury není jen jeho právem, ale i jeho povinností.

Podle § 23 odst. 1 h. z. se pro jednostranné právní úkony vyžaduje písemná forma jen v případech, stanovenými právními předpisy. Avšak ani hospodářský zákoník, ani prováděcí předpisy písemnou formu pro fakturu výslovně nestanoví. Z dikce příslušných ustanovení prováděcích předpisů lze dovodit, že požadavek písemné formy musí faktura splňovat. Ukládají totiž organizaci povinnost fakturu odeslat ve lhůtách, jejichž nedodržení, resp. překročení je postihováno majetkovou sankcí, nazvanou penále. Upravují i obsah tohoto dokladu tím, že stanoví jeho náležitosti, což prakticky vylučuje možnost jiné než písemné formy.

V souvislosti s posouzením právní povahy faktury je nezbytné položit si otázku, jaký je vztah práva na zaplacení ceny uskutečněné dodávky a faktury. Jinak řečeno, zda existuje povinnost zaplatit za dodávku i tehdy, když odběratel fakturu neobdržel. Zde je nutno připomenout, že faktura nemá a nikdy také neměla povahu cenného papíru, není do ní inkorporován žádný peněžitý závazek. V letech 1968—1969 se vyskytly teoretické úvahy o možnosti dát faktuře nové funkce a učinit ji přímo nástrojem čerpání bankovního úvěru dodavatelem. Takové představy však nebyly realizovány a faktura nikdy povahu cenného papíru nezískala.⁷⁾

Právo na zaplacení dodávky není podmíněno konkrétní fakturou, ve většině případů vyplývá z hospodářské smlouvy. Vzniká splněním dodávky, je tedy na existenci faktury zcela nezávislé. Faktura je jen podkladem k uskutečnění platby za dodávku, nikoli důvodem této platby. Právním důvodem platby je existence smlouvy (jiné právní skutečnosti) a uskutečnění dodávky, nikoliv faktura. Faktura nezakládá právo na zaplacení dodávky, pouze je konkretizuje co do výše a doby, v níž má být uspokoi-

⁷⁾ Zachystalová, H.: Právní úprava fakturačních vztahů, ÚHP 1979.

jeno. Právo na zaplacení dodávky a jemu odpovídající povinnost zaplatit neplatí tedy v žádném případě až z faktury.⁸⁾

Odlišného názoru je K. Čapek, který uvádí: „Není možné platit na podkladě faktury (platit fakturu, resp. fakturovanou cenu či částku) bez faktury. Proto odběrateli, který fakturu neobdržel, nevznikne povinnost tuto fakturu zaplatit. Odběratel se nemůže dostat do prodlení s plněním neexistující povinnosti, není povinen platit poplatek z prodlení...“⁹⁾

Podle mého soudu by se nemělo hovořit o placení faktury, ale o placení fakturované ceny dodávky. Kdyby tomu bylo tak, jak uvádí zmíněný autor, pak by bez faktury nebylo možno přiznat právo na zaplacení ceny dodávky. Právní předpisy upravující fakturování však právo ani povinnost na zaplacení dodávky nezakládají, pouze upravují, jak má být dosaženo zaplacení.

2. Doklady nahrazující fakturu

Nejpoužívanějším podkladem pro placení dodávek mezi socialistickými organizacemi je faktura, jak vyplynulo z výše uvedeného. Její existenci zakotvuje § 375 h. z. stanoví, že je zpravidla podkladem při placení dodávek. O dokladech, které mohou fakturu nahradit, se však uvedené ustanovení výslovně nezmiňuje, což považuji za určitou právní mezeru. A to přesto, že dikce § 375 h. z. používání jiných dokladů, než je faktura, připouští. Existence dokladů nahrazujících fakturu vyplývá až z § 378 h. z., který upravuje poplatek z prodlení za opožděné placení faktury a dokladu ji nahrazujícího. V § 377 h. z. je upraveno penále, pouze však za opožděné odeslání faktury. Na opožděné zaslání dokladů nahrazujících fakturu by nemělo být možné tuto majetkovou sankci aplikovat. Vyhláška č. 154/1978 Sb. v § 24 odst. 1 však uvedené penále rozšiřuje i na opožděné zaslání dokladů nahrazujících fakturu. Takto řešenou právní úpravu penále nepovažuji „za čistou“, napříště bude třeba, aby hospodářský zákoník s touto majetkovou sankcí pamatoval i na doklady nahrazující fakturu.

V této souvislosti však bude nutné v § 377 h. z. stanovit, že se nejedná o dodavatele (dnešní úprava), ale obecně o „organizaci“, jako je tomu i v jiných ustanoveních o fakturování. Opožděné zaslání dokladů nahrazujících fakturu může totiž způsobit jen odběratel. Jinými slovy řečeno, má-li penále dopadnout jak na opožděné zaslání faktury i dokladů nahrazujících fakturu (které vystavuje zásadně odběratel), musí být stanoveno, že je zaplatí organizace.

⁸⁾ Za určitý nedostatek právní úpravy jednotlivých smluv, uvedených v hospodářském zákoníku, je možno považovat skutečnost, že povinnost zaplatit je zakotvena výslovně jen u některých. Do budoucna by bylo možná účelné vyjádřit obecně, že organizaci náleží za poskytnuté plnění úplata, pokud není právním předpisem stanoveno nebo na jeho základě dohodnuto něco jiného.

⁹⁾ Čapek, K.: K problematice účinnosti právních úkonů, Právník 9/1986, s. 830.

Mám za to, že by v ustanoveních hospodářského zákoníku, kde je zmiňována faktura, měly být paralelně uvedeny i doklady nahrazující fakturu, aby se jejich existence nemusela složitě odvozovat.

Doklady nahrazující fakturu, tak jako faktura, mohou být používány zásadně jen při dodávkách výrobků. Vystavování dokladů nahrazujících fakturu je účelné a zejména praktické především v oblasti nákupu zemědělských výrobků a při některých dodávkách pro vývoz, tedy v oblasti neinvestičních dodávek. Na jiných úsecích se v současné době s těmito doklady nesetkáme. Z tohoto důvodu konkretizuje doklady nahrazující fakturu jen vyhl. č. 154/1975 Sb. Věnuje jim jednu ze svých částí, a to čtvrtou. Podle § 19 a následujících považuje za ně:

nákupní lístek s úhrnnou cenou dodávky, kterého se používá pro fakturování a placení dodávek zemědělských výrobků, sběrný nákupní lístek používaný pro jmenovitě vybrané druhy zemědělských výrobků, případně o opakující se dodávky, jestliže se o tom organizace dohodnou, souhrnný nákupní list používaný při automatizovaném zpracování ekonomických informací a výpočet kupní ceny používaný u dodávek pro vývoz.

I tyto doklady musí obligatorně obsahovat náležitosti uvedené v §§ 19 až 23 vyhl. č. 154/1975 Sb., které rovněž určují den vzniku práva a povinnosti fakturovat, lhůtu pro odevzdání (odeslání) dokladů nahrazujících fakturu a některé další údaje.

O dokladech nahrazujících fakturu v oblasti nákupu zemědělských výrobků pojednává i vyhl. č. 73/1985 Sb., o základních podmínkách dodávek zemědělských výrobků a zemědělských potřeb. Ta v § 18 stanoví nákupním organizacím povinnost vystavit doklad o převzetí každé dodávky zemědělských výrobků. Tím je nákupní lístek s úhrnnou cenou, který je současně i podkladem pro placení.

Mohu tedy stručně shrnout, že 1. doklady nahrazující fakturu vystavuje zásadně odběratel, kterým je nákupní organizace; 2. funkce dokladů nahrazujících fakturu jsou totožné s funkcemi faktury, neboť jsou především podklady pro placení dodávek; 3. vztahy, které vznikají při vystavování a odesílání dokladů nahrazujících fakturu se v ničem neliší od fakturačních vztahů, proto je nutné považovat je rovněž za vztahy fakturační.

V. K POVAZE VZTAHŮ VZNIKAJÍCÍCH NA ZÁKLADĚ JINÝCH DOKLADŮ PRO PLACENÍ, NEŽ JE FAKTURA A DOKLADY JI NAHRAZUJÍCÍ

Vedle faktury a dokladů ji nahrazujících mají důležitý význam pro řádné a včasné placení mezi socialistickými organizacemi i podklady pro placení používané v jiných případech než při placení dodávek. Hospodářský zákoník je v § 380 příkladmo vypočítává, řadí k nim dobropis, vyúčtování

a rozhodnutí nebo opatření příslušných orgánů. Jestliže jsou vztahy, vznikající při vystavování a odesílání faktur, označovány jako vztahy fakturační, pak vztahy, které vznikají na základě jiných dokladů pro placení označení podle názvů těchto dokladů nenesou. Nelze proto hovořit např. o vztazích dobropisných (dobropisových), vyúčtovacích apod.

Podklady pro placení uvedené v § 380 h. z. mají značně různorodý charakter, neboť některé z nich pouze osvědčují určitou skutečnost, další pak mají pravotvorné účinky, neboť na jejich základě dochází ke vzniku nového právního vztahu. Tak např. vystaví-li dodavatel dopropis, a to ještě před zaplacením faktury při zjištění, že fakturoval vyšší cenu, než měl, nový právní vztah nevzniká. Ten vznikl v minulosti na základě některé z právních skutečností, rozhodných pro založení hospodářského závazku, a je zcela nepodstatné, zda to byla smlouva, opatření ústředního orgánu nebo jiná právní skutečnost. Vystaveným a odeslaným dopropisem dodavatel pouze uvedl cenu faktury do souladu s cenou realizované dodávky. Podobně vystaví-li odběratel vyúčtování, kterým se domáhá zaplacení majetkových sankcí, nezakládá jím nový vztah, neboť ten vznikl porušením právní povinnosti, např. nesplnil-li dodavatel řádně nebo včas. Zaslané vyúčtování pouze vyčísluje, kolik musí organizace zaplatit za porušení svých povinností.

Vydá-li však příslušný nadřízený orgán opatření, kterým ukládá převod správy národního majetku mezi státními organizacemi, pak toto opatření nový vztah mezi uvedenými organizacemi založilo a současně slouží jako podklad pro placení, jde-li o převod úplný.

Na základě tohoto zjištění je možno konstatovat, že převážná většina podkladů pro placení zakotvených v § 380 h. z. nevede ke vzniku nových právních vztahů, ale směřuje do oblasti vztahů platebních. Toto tvrzení má oporu v § 3 vyhl. č. 10/1978 Sb., o platebním styku a zúčtování na účtech organizací, který uvádí, že podkladem pro vyhotovení příkazů organizací jsou zejména faktury, dokady nahrazující fakturu, splátkové listy, pravomocná a vykonatelná rozhodnutí orgánů..., jakož i jiné doklady, kterými věřitel vyčísluje pohledávky a požaduje jejich zaplacení, např. vyúčtování a dopropisy. Zmíněné ustanovení je nepřesné, neboť na rozdíl od hospodářského zákoníku nerozlišuje vystavovatele vyúčtování a dobropisu. Není možné, aby dobropis vystavoval věřitel, když ten podle hospodářského zákoníku může vystavit jen vyúčtování.

Vztahy, ve kterých dochází k používání podkladů uvedených v § 380 h. z., resp. které vznikají na jejich základě, nejsou jednotné. Podat jejich úplný výčet a rozbor by bylo, v důsledku jejich velké různorodosti, víc než obtížné, pokus o jejich definici nemá, podle mého názoru, naději na úspěch. Plastičnost těchto vztahů vynikne teprve rozбором jednotlivých podkladů, který provádím dále.

VI. PODKLADY PRO PLACENÍ, NEJEDNÁ-LI SE O DODÁVKY

Způsob právní úpravy těchto dokladů v § 380 h. z. je třeba považovat za prozíravý, neboť umožňuje používat i jiné doklady jako podklad při placení kromě tam konkrétně uvedených. V průběhu existence hospodářského zákoníku nedošlo však v praxi socialistických organizací k používání jiných dokladů, takže už před více jak čtvrtstoletím postihl zákonodárce všechny podklady pro placení v případech, kdy se nejedná o dodávku. Domnívám se, že dokladem, který přichází v úvahu jako podklad pro placení, by mohla být za určitých předpokladů i hospodářská smlouva.

1. Dobropis

Tento podklad pro placení má v praxi široké uplatnění, avšak právně není upraven, kromě uvedení v § 380 h. z., že jej vystavuje dlužník. S tímto konstatováním je však v rozporu § 3 odst. 2 vyhl. č. 10/1978 Sb., jak bylo výše uvedeno. V budoucnu by znění vyhlášky v uvedeném odstavci mělo být uvedeno do souladu se zákonným zněním.

Užívání dobropisu je ponecháno zcela na vůli dlužníka, který všechny náležitosti, týkající se dobropisu, stanoví podle vlastní úvahy. Obecně může být vystavovatelem kterákoliv organizace, v dodavatelsko-odběratelských vztazích jím bude zpravidla dodavatel. Ten používá dobropis z vlastní iniciativy zejména tehdy, zjistí-li, a to ještě před zaplacením faktury, že fakturoval odběrateli více, nebo tehdy, zjistí-li až při kontrole proplacených faktur, že mu odběratel zaplatil víc, než bylo uvedeno fakturou. Vystaví-li dodavatel dobropis ještě před zaplacením faktury odběratelem, nemůže se dostat do situace, že mu ji odběratel vrátí s odvoláním na závady v obsahu faktury, což umožňuje § 12 odst. 2 vyhl. č. 154/1975 Sb.

Dobropis vydává dodavatel i na žádost svého odběratele, zejména v reklamačním řízení. Jde např. o situaci, kdy poskytuje slevu za vadné plnění nebo vrací-li částku za dodané výrobky, jestliže měly neodstranitelnou vadu, a tím došlo ke zrušení smlouvy apod. Případů pro využití dobropisu je však více. Může to být vrácení neoprávněného majetkového prospěchu, poskytnutí náhrady škody, ale i zaplacení majetkových sankcí plátcem apod.

2. Vyúčtování

Podobně jako dobropis, ani tento podklad pro placení není právně upraven. Hospodářský zákoník v § 380 jen stanoví, že jej vystavuje věřitel. V souvislosti s účtováním a vymáháním majetkových sankcí je v § 142

h. z. stanovena povinnost organizaci, které vzniklo právo na jejich zaplacení, sankce vyúčtovat — tedy zaslat vyúčtování — bez zbytečného odkladu po uplynutí měsíce, v němž na ně vzniklo právo. Pro druhou organizaci je zakotvena povinnost do 30 dnů po obdržení vyúčtování sankce zaplatit nebo sdělit námitky. Avšak ani pro tyto případy nejsou náležitosti vyúčtování nikde stanoveny.

Vedle tohoto uplatnění se vyúčtování vystavuje při placení dodávek, které byly vyňaty z fakturačního režimu. Jsou to dodávky týkající se fakturování a placení např. přepravních výkonů dopravních organizací, prací a služeb prováděných orgány federálního ministerstva spojů, služeb poskytovaných advokátními organizacemi atd. Jde o jediné případy fakturování dodávek, na které nelze vystavit fakturu, které taxativně stanoví § 1 odst. 2 vyhl. č. 154/1975 Sb.

Typickým příkladem používání vyúčtování jsou případy, kdy není účelné nebo možné vydat to, co bylo neoprávněně získáno, nebo věc téhož druhu podle § 123 h. z. odst. 3. Tehdy se nahrazuje cena podle doby získání, kterou se povinná organizace dozví právě z vyúčtování. Dalším příkladem použití vyúčtování jsou úplatné převody správy národního majetku (zřejmě i správy majetku družstevních a společenských organizací), ale i další případy dispozic s národním majetkem mimo obvyklé hospodaření. Domnívám se, že v případě převodu správy národního majetku podle § 347 h. z. může být poskytnuta úplata přímo na základě smlouvy o převodu správy národního majetku, jde-li pochopitelně o převod úplatný. Jestliže by nebyla ve smlouvě cena uvedena, pak vůbec nevznikla, neboť cena je podstatnou náležitostí. Není pochyb o tom, že dojde-li k převodu správy národního majetku na základě opatření nadřízeného orgánu, bude toto rozhodnutí současně podkladem pro placení, neboť opatření příslušných orgánů je v § 380 h. z. výslovně zmíněno. Analogicky by mělo být postupováno i v případech převodu správy národního majetku realizovaného hospodářskou smlouvou. K této problematice se vracím dále.

Jak už bylo uvedeno, nejsou náležitosti dobropisu a vyúčtování právně zakotveny, přitom se v denním styku socialistických organizací běžně používají a budou i nadále používat.

Považovala bych proto za účelné, aby byly upraveny základní náležitosti těchto podkladů pro placení, týkající se subjektů, účelu a výše platby a splatnosti. Její lhůtu by měl stanovit, vzhledem k účelu vystaveného dokladu, sám vystavovatel podle vlastní úvahy. V praxi by taková úprava zlepšila orientaci v oběhu těchto dokladů, jejich kontrolu i uplatnění výpočetní techniky. Kromě toho by bylo možné dobropis s těmito náležitostmi považovat za uznání závazku podle § 132 h. z., což v současné době je možné pouze tehdy, když z jeho obsahu nebo odkazu na související

podklady nebo doklady lze dovodit, že dlužník písemně uznává peněžitý závazek vůči věřiteli.¹⁰⁾

Právní regulace základních náležitostí dopropisu a vyúčtování by mohla být řešena de lege ferenda jak v hospodářském zákoníku, tak i prováděcích předpisech. Hospodářský zákoník by takovou úpravu mohl obsahovat jen za předpokladu, kdyby současně obsahoval i úpravu náležitostí faktury. Avšak takové řešení se mi příliš nezamlouvá, prováděcí předpisy jsou pro takovou úpravu vhodnější. Z nich je třeba bez dalšího vyloučit vyhlášku o fakturování, neboť ta upravuje zásadně podklady pro placení dodávek. Nabízí se řešení ve vyhlášce o platebním styku a zúčtování na účtech organizací, neboť jde o podklady pro placení a i dnes je vyhláška zmiňuje.

3. Rozhodnutí nebo opatření příslušných orgánů ve smyslu § 380 h. z.

Příslušnými orgány je nutno rozumět značně široký okruh subjektů. Patří k nim nejen všechny nadřízené orgány socialistických organizací, ale i orgány státní, např. arbitrážní, soudní, národní výbory, orgány družstevní i orgány společenských organizací, např. jejich ústřední výbory a orgány další.

Z tohoto široce pojatého okruhu subjektů se odvíjí i velice různorodá rozhodnutí a opatření, vydávaná těmito orgány. V jejich rámci mají značný význam pravomocná a vykonatelná rozhodnutí orgánů hospodářské arbitráže, znějící na peněžité plnění. Zákon o hospodářské arbitráži zakotvuje jejich obsahové i formální náležitosti a jejich výkon, který dále zpřesňují zvláštní předpisy. Tím je vyhl. č. 10/1978 Sb., stanovící příjemci (oprávněné organizaci) možnost provést inkaso částky (nesplní-li povinná organizace uloženou povinnost) právě na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí orgánů hospodářské arbitráže, soudu nebo jiného státního orgánu a v případech, kdy to stanoví zvláštní předpisy.

Do této skupiny podkladů pro placení je třeba zahrnout i rozhodnutí, znějící na peněžité plnění vydané generálním ředitelem koncernu, popřípadě orgánu jím pověřeného. Avšak nesplní-li koncernový podnik (koncernová účelová organizace) uloženou povinnost v rozhodnutí dobrovolně, nelze na výkon takového rozhodnutí aplikovat výše uvedené ustanovení vyhl. č. 10/1978 Sb. Toto ustanovení totiž dopadá jen na pravomocná a vykonatelná rozhodnutí státních orgánů a na další případy, stanovené zvláštními předpisy. Rozhodnutí generálního ředitele koncernu ve sporech uvnitř koncernu není rozhodnutím státního orgánu, donucení organizačních jednotek koncernu ke splnění rozhodnutí patří do sféry řízení uvnitř koncernu.

¹⁰⁾ K tomu viz S 109/71 HP 10/1971 s. 842.

Zvláštní předpis, který je v uvedeném ustanovení vyhl. č. 10/1978 Sb. zmiňován, dosud nebyl vydán. Protože v koncernech k výše uvedenému případu nedochází jen ojediněle, je třeba vzniklou situaci řešit. A to buď vydáním nového předpisu, který by výslovně stanovil možnost použití inkasní formy placení i pro další případy, nebo novelizací stávajících předpisů. Tedy nař. vl. č. 91/1974 Sb., o organizaci výrobních hospodářských jednotek a o jejich statutech, případně i vyhl. č. 10/1978 Sb. V této souvislosti by bylo zapotřebí řešit i související problematiku, zejména účast koncernových podniků (koncernových účelových organizací) ve fakturačních a platebních vztazích při započítávání vzájemných pohledávek.

4. Ostatní podklady pro placení

V úvodu VI. části byla pozitivně hodnocena prozíravost zákonodárce, kterému se podařilo demonstrativním výčtem podkladů pro placení v § 380 h. z. v podstatě obsáhnout všechny praxi používané doklady. Snad kromě hospodářské smlouvy o převodu správy národního majetku, jejíž použití jako podkladu pro placení však není zcela jednoznačné, jak dále uvedu. Mám však za to, že by podkladem pro placení mohly být i jiné typy hospodářských smluv, na jejichž podkladě dochází k **opakuji**cím se peněžitým platbám, např. nájemného, za uskladnění nebo jde-li o převod peněžních prostředků ze smlouvy o sdružení atd.

Podkladem pro placení nemůže být tedy každá hospodářská smlouva, ale zejména smlouvy o jiném plnění. Hospodářská smlouva v sobě zahrnuje jak funkci právního důvodu, z kterého se odvíjí platba, resp. platební povinnost, tak i funkci podkladu pro uskutečnění platby, jak už jsem uvedla v jiné souvislosti. Proto by mělo postačovat vystavení příkazu k platbě přímo na základě hospodářské smlouvy. Takovému postupu z hlediska hospodářského zákoníku i jeho prováděcích předpisů nic nebrání. Avšak § 7 vyhl. č. 154/1971 Sb., o účetnictví, vyžaduje samostatný účetní doklad pro každou operaci. Umožňuje vyhotovovat souhrnné doklady, avšak ne na dobu delší jednoho měsíce. Vzhledem k rigoróznosti tohoto ustanovení, které nepřipouští výjimky, není možné, aby se hospodářská smlouva stala podkladem pro placení. V budoucnu by se mělo ve vyhlášce o účetnictví pamatovat na opakující se pravidelné platby tak, aby se na jejich úhradu nemusely měsíc co měsíc vystavovat stejné účetní doklady. Nepovažuji totiž za vhodné, aby prostor daný hospodářským zákoníkem pro realizování hospodářské činnosti a navazujících úkolů, byl omezován a sešněrováván předpisy nižší právní síly, zvláště když to není nezbytné.

ZÁVĚREČNÁ POZNÁMKA

V předložené úvaze o fakturačních a jim podobných vztazích jsem se musela dotknout některých problémů a zaujmout k nim stanovisko. V některých případech jsem se snažila i o návrhy de lege ferenda. Na tomto místě se vracím jen k těm problémům, které považuji za zásadní.

Domnívám se, že existence dvou fakturačních vyhlášek není právě ideálním stavem. Doporučuji proto zvážit možnost sjednocení právní úpravy fakturování dodávek tak, aby byla upravena jedním právním předpisem. Ten by obsahoval společná ustanovení o fakturování a placení a ve zvláštní části specifickou úpravu fakturování dodávek investičního charakteru. Mám za to, že různý způsob zdrojového krytí nemůže vyvolávat tak podstatné rozdíly v režimu fakturování dodávek, aby je nebylo možné upravit jedním právním předpisem. Tímto řešením by se problematika fakturování jednak zpřehlednila, jednak by se snížil počet předpisů, což není zanedbatelná skutečnost.¹⁴⁾

Rovněž dávám k úvaze možnost právně upravit obsahové náležitosti dobropisu a vyúčtování. Nejde mi o podrobnou úpravu, jaká je například u faktury, ale jen o úpravu základních náležitostí. Zakotvit tyto náležitosti by mohl jak hospodářský zákoník, což považuji za méně vhodné, tak i prováděcí předpisy. Do hospodářského zákoníku by bylo možné umístit úpravu těchto náležitostí jen za předpokladu, jestliže by obsahoval i úpravu náležitostí faktury. Z prováděcích předpisů se jako nejvhodnější jeví úprava ve vyhlášce o platebním styku a zúčtování na účtech organizací, která se o těchto dokladech i dnes zmiňuje.

Obsahové náležitosti, které považuji za účelné zakotvit v právním předpise, by se měly týkat subjektů, účelu a výše platby a splatnosti. Její délka by spočívala na vlastní úvaze vystavovatele s ohledem na příliš široké a rozmanité uplatnění těchto podkladů pro placení. Povinné uvádění jen základních obsahových náležitostí by mimo jiné umožnilo za určitých předpokladů považovat dobropis za uznání závazku podle § 132 h. z. V současné době je to možné jen tehdy, uzná-li povinná organizace závazek co do důvodu i rozsahu.

Zpracování fakturačních a jim podobných vztahů společně s doklady, které podmiňují vznik těchto vztahů, jsem se snažila pojmout komplexně. V hospodářskoprávní teorii jde vůbec o první zpracování takto pojaté problematiky. Přitom předpokládám, a poměrně značný význam těchto vztahů to i vyžaduje, vrátit se k některým otázkám. Domnívám se, že z hlediska takto pojatého zpracování dané problematiky nemusí být všechny názory, které jsem v úvaze zaujala, jednoznačně přijaty.

¹⁴⁾ Blíže k tomuto problému Zachystalová, H.: Právní úprava fakturačních vztahů, ÚHP 1979, s. 140.

МАРИЯ ЗАГРАДНИЧКОВА

**К ПРОБЛЕМАТИКЕ ФАКТУРНЫХ И АНАЛОГИЧНЫХ
ОТНОШЕНИЙ**

Резюме

В статье комплексно разрабатываются отношения между социалистическими организациями, возникающие в связи с выписанием и отправлением фактуры и документов ее заменяющих, а также отношения, которые возникают на основании других платежных документов.

В общем плане проведен анализ всех существующих платежных документов (требований), не только по поставкам продукции, работ, услуг и исполнений, но и в случае, когда дело поставок не касается. В данной взаимности предлагаются определенные рекомендации, касающиеся также более детального правового урегулирования.

Кроме указанной проблематики, которая считается основной, приводится также краткий очерк развития правового регулирования фактурных отношений, а также анализ характера этих отношений. В заключительном примечании обобщаются важнейшие выводы, сделанные автором в ходе разработки проблематики.

MARIE ZAHRADNÍČKOVÁ

**ZUR PROBLEMATIK DER FAKTURIERUNGS- UND DIESEN
ÄHNLICHER BEZIEHUNGEN**

Resümee

Die Studie enthält die komplexe Bearbeitung der Beziehungen zwischen sozialistischen Organisationen, die bei der Ausstellung und Absendung der Faktur und der sie ersetzenden Belege entstehen, sowie auch der aufgrund von anderen Belegen für die Zahlung entstehenden Beziehungen.

In allgemeiner Ebene wird die Analyse aller existierenden Belege für die Zahlung durchgeführt, und zwar nicht bloß der Lieferungen von Erzeugnissen, Arbeiten, Diensten und Leistungen, sondern auch in Fällen, wo es sich nicht um Lieferungen handelt. In diesem Zusammenhang werden dann gewisse Empfehlungen vorgeschlagen, die auch die detaillierten rechtlichen Regelungen betreffen.

Außer dieser Problematik, die als hauptsächliche Betrachtet wird, wird eine kurzgefaßte Skizze der Entwicklung bezüglich der rechtlichen Regelung der Fakturierungsbeziehungen gegeben, und auch eine Analyse des Charakters dieser Beziehungen. In der Schlußbemerkung werden die wichtigsten Folgerungen zusammengefaßt, zu denen die Verfasserin bei der Bearbeitung der Problematik gelangt ist.